

Justitieombudsmannen
Cecilia Renfors

Inspektion av Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Kalmar, den 11 november 2014

Deltagare från JO m.m.

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde områdesansvariga föredraganden Maria Ulfsdotter Klang och föredraganden Peter Lidman samt sekreteraren Daniel Andersson en inspektion av Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Kalmar, den 11 november 2014.

Inspektionen genomfördes i åklagarkammarens lokaler på Galggatan 4 i Kalmar.

JO:s medarbetare togs emot av chefsåklagaren AA som beskrev verksamheten vid åklagarkammaren och bl.a. upplyste att det fanns femton åklagare anställda.

Vid inspektionens avslutande informerades AA översiktligt om vad som hade kommit fram vid inspektionen och om ärendets fortsatta handläggning.

Aktgranskning

Vid inspektionen granskades cirka 100 beslut om att utfärda kontaktförbud, 25 beslut om att inte utfärda kontaktförbud och 10 beslut om att upphäva kontaktförbud. Granskningen var huvudsakligen inriktad på hur besluten hade motiverats. De ärenden där motiveringen för att utfärda kontaktförbud inte framgick tydligt av besluten granskades även i sak för att kontrollera grunderna för besluten.

Beslut om att utfärda kontaktförbud

Av 12 § lagen om kontaktförbud framgår att ett beslut om att utfärda kontaktförbud ska vara skriftligt och ange bl.a. de skäl som bestämt utgången.

Bsluten följde en standardmall på så sätt att samtliga beslut inleddes med referat av lagtexten i 1 § andra stycket lagen om kontaktförbud – det finns på grund av särskilda omständigheter risk att den mot vilken förbudet avses gälla (förbudspersonen) kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses skydda (skyddspersonen).

Besluten avslutades också regelmässigt med en hänvisning till den proportionalitetsbedömning som ska göras enligt bestämmelsens tredje stycke – skälet för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för förbudspersonen.

Vad som därutöver angavs som skäl för besluten varierade.

De beslut där skälen var tydligt angivna

I cirka hälften av de granskade besluten framgick tydligt av motiveringen på vilken grund som kontaktförbud hade utfärdats. Gemensamt för huvuddelen av dessa beslut var att det inte endast angavs att utredningen gav stöd åt ansökan om kontaktförbud. Någon eller några konkreta omständigheter åberopades också.

I ett antal ärenden framkom att förbudspersonen tidigare hade dömts för brott mot skyddspersonen och att han eller hon återigen var misstänkt för brott mot denne. Som exempel kan nämnas att det i ett beslut angavs att förbudspersonen var åtalad för brott mot skyddspersonen och att det nu hade uppstått misstanke om ny brottslighet av liknande slag, dvs. ofredande. I ett ärende anfördes att förbudspersonen tidigare hade dömts för våldsbrott och olaga hot mot skyddspersonen och att han nu var misstänkt för olaga hot mot henne. I ett annat fall framgick att förbudspersonen nyligen dömts för misshandel av skyddspersonen och att han nu återigen var misstänkt för misshandel av henne. I ett beslut angavs att förbudspersonen tidigare hade utsatt skyddspersonen för våld och hot. Efter att skyddspersonen brutit förhållandet hade förbudspersonen trakasserat henne med flera telefonsamtal och andra meddelanden samt även förföljt henne på olika sätt. I ett beslut anfördes att förbudspersonen tidigare hade dömts för upprepad brottslighet mot skyddspersonen och att han efter den domen hade kontaktat henne.

En del beslut var huvudsakligen motiverade med en hänvisning till den brottslighet som utredningen avsåg. Som exempel kan nämnas att det i flera ärenden angavs att det pågick förundersökning om grov kvinnofridskränkning och att den gav stöd för att det fanns en risk att förbudspersonen skulle komma att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera skyddspersonen. I ett beslut angavs att förbudspersonen var häktad för grov kvinnofridskränkning mot skyddspersonen och att han efter avslutad huvudförhandling inte längre skulle ha restriktioner.

Även i de ärenden som inte var rubricerade som grov kvinnofridskränkning framgick att det var fråga om upprepad brottslighet, t.ex. flera fall av olaga hot, ofredande eller våldsbrott. Som exempel kan nämnas att det i några beslut angavs att förbudspersonen var misstänkt eller åtalad för misshandel och olaga hot mot skyddspersonen, eller flera fall av olaga hot.

I ett beslut hade anförts att skyddspersonens uppgifter om misshandel och inlåsnings gav stöd åt ansökan. I ett annat ärende angavs att förbudspersonen var

misstänkt för sexualbrott mot skyddspersonen och att han hade uttryckt sig på ett hotfullt sätt mot henne.

I ett antal beslut framgick det inte om det fanns någon brottsmisstanke, och i vissa fall inte vilken brottsrubricering som var aktuell. Som exempel kan nämnas ett ärende där förbudspersonen, efter att ha dömts för brott mot skyddspersonen, hade tagit förnyade oönskade kontakter. I ett fall angavs att skyddspersonen och förbudspersonen, som var grannar, hade haft en vänskapsrelation som urartat i förföljelser som fortsatt efter tillsägelse. I ett par andra beslut hade angetts att de uppgifter som kommit fram om upprepade oönskade kontakter gav stöd åt ansökan eller att förbudspersonen under en längre tid och i stor omfattning tagit obefogade kontakter med skyddspersonen. I ett fall angavs att den pågående utredningen gav stöd åt ansökan och att förbudspersonen hade uttalat förtäckta hot om fortsatta trakasserier. Ytterligare exempel var att förbudspersonen under en längre tid hade trakasserat skyddspersonen och hennes närstående med sms flera gånger per dygn.

I några beslut hade det inte specificerats vilket brott utredningen gällde men det framgick att det var upprepad brottslighet. Som exempel kan nämnas att det angavs att brottsligheten hade eskalerat den senaste tiden eller att händelserna hade ökat i frekvens. I ett beslut hade anförts att förbudspersonen var misstänkt för både upprepad brottslighet och andra trakasserier mot skyddspersonen.

Några beslut var huvudsakligen motiverade med en hänvisning till skyddspersonens förhållanden. I ett beslut angavs att det framgick av ljudinspelningar och vittnesuppgifter från bl.a. personal på skyddspersonens äldreböende att förbudspersonens besök var mycket destruktiva för skyddspersonen, som var senildement. Ett annat exempel var att förbudspersonen flera gånger under den pågående utredningen hade tagit kontakt med skyddspersonen på ett sätt som han hade uppfattat som obehagligt och hotfullt. Ett beslut var motiverat med att skyddspersonen kände oro och rädsla för att förbudspersonen skulle begå brott mot, eller söka kontakt med henne. Det framgick också att förbudspersonen tidigare hade dömts för brott mot närstående, våldsbrott eller brott mot frihet eller frid. Åklagaren hade angett att skyddspersonens rädsla och oro fick anses skäligen befogad. I ett liknande fall angavs att skyddspersonen kände stark rädsla och oro med anledning av meddelanden som förbudspersonen skickat till henne via Facebook. Förbudspersonen hade tidigare dömts för brott mot frihet eller frid. Även i detta beslut hade åklagaren angett att oron och rädslan fick anses skäligen befogad.

I några beslut var motiveringen knuten till hur tidigare kontaktförbud hade efterlevts. Som exempel kan nämnas att det i några beslut om förlängning av kontaktförbud hade angetts att förbudspersonen hade överträtt tidigare utfärdat kontaktförbud. I ett fall angavs att förbudspersonen vid flera tillfällen tidigare hade meddelats kontaktförbud och att hon nu hade påträffats av polis utanför skyddspersonens bostad.

I ett ärende hade det beslutats om utvidgat kontaktförbud och detta var särskilt motiverat med att förbudspersonen även hade trakasserat personalen på skyddspersonens äldreboende. Mot den bakgrunden ansågs inte ett ordinärt kontaktförbud vara tillräckligt. (Se 2 § första stycket lagen om kontaktförbud.)

I huvuddelen av de ärenden där det hade utfärdats kontaktförbud avseende gemensam bostad framgick skälen för kontaktförbuden i sig tydligt. Däremot var besluten att förbuden skulle avse den gemensamma bostaden inte motiverat på annat sätt än genom en hänvisning till den prövning som ska göras enligt lagtexten – skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för förbudspersonen och skyddspersonen har förbundit sig att medverka till att förbudspersonen i rimlig utsträckning får tillgång till sina personliga tillhörigheter (1 a § lagen om kontaktförbud). Besluten innehöll även en upplysning om att de inte hindrar förbudspersonen att genom tredje man få tillgång till sina personliga tillhörigheter.

De beslut där skälen inte framgick tydligt

I cirka hälften av besluten framgick det inte tydligt av motiveringen på vilken grund kontaktförbud hade utfärdats.

I 17 ärenden motiverades beslutet, utöver den angivna lagtexten, endast med att pågående utredning gav stöd åt ansökan.

En annan mycket vanligt förekommande motivering var att förbudspersonen tidigare hade dömts för våldsbrott eller brott mot frid eller frihet. I vissa beslut hade angetts att brotten riktats mot någon närstående, men endast i ett par fall framgick att det var mot skyddspersonen. I ett ganska stort antal beslut hade en mall använts utan någon individualisering, då det endast hade angetts att förbudspersonen dömts för brott mot närstående/våldsbrott/brott mot frihet eller frid. Det framgick alltså inte vilken eller vilka av de angivna förutsättningarna som var uppfyllda. I vissa av dessa ärenden angavs att även pågående utredning gav stöd åt ansökan men det angavs inte närmare vilka misstankar som avsågs.

I ett antal beslut hade det visserligen anförts något mer än en hänvisning till tidigare brottslighet eller pågående utredning. Motiveringarna var dock inte sådana att de närmare skälen för kontaktförbudet framgick. I några fall angavs att förbudspersonen åtalats eller dömts för brott mot skyddspersonen. I ett par av dessa beslut angavs att åtalet eller den tidigare domen hade avsett allvarlig brottslighet eller våldsbrott men det specificerades inte närmare vilket brott det gällde. Det framgick t.ex. inte om det rörde sig om grov kvinnofridskränkning eller fridskränkning, som redan genom rubriceringen anger att det är fråga om upprepad brottslighet i nära relationer. Ett beslut var motiverat med att pågående utredning gav stöd åt ansökan och att förbudspersonen och skyddspersonen bodde grannar. I ett annat ärende angavs att skyddspersonen hade uppgett att hon blivit biten i låret och behövt söka vård. I ett fall angavs

endast att förbudspersonen bl.a. under en huvudförhandling uttryckt sin ilska mot skyddspersonen.

I några ärenden hade åklagaren redovisat sin bevisvärdering i den pågående förundersökningen, t.ex. att det fanns vittnesbevisning. Det framgick dock inte vilken brottslighet som avsågs eller någon ytterligare motivering till varför det fanns skäl för kontaktförbud.

I ett antal beslut om förlängning av kontaktförbud hänvisades endast till de skäl som hade anförts i det ursprungliga beslutet. Vid kontroll av grundbesluten hade det i några fall endast angetts att utredningen gav stöd åt ansökan och att det fanns bevisning. I ett par fall var dock grundbesluten välmotiverade.

Granskning i sak för att kontrollera grunderna för besluten

Vid en granskning av handlingarna i de ärenden där skälen inte framgick tydligt av besluten framkom att det i huvuddelen av ärendena framstod som sakligt motiverat att utfärda kontaktförbud.

I ett antal ärenden kunde det dock ifrågasättas om besluten om kontaktförbud var sakligt motiverade eftersom de i princip endast grundade sig på enstaka brott. Som exempel kan nämnas att det i ett beslut hade angetts att pågående utredning gav stöd åt ansökan. Vid granskning av handlingarna kom det fram att misstanken avsåg ett fall av ofredande. Det fanns också ett par beslut där endast ett fall av misshandel utgjorde grunden för kontaktförbud.

I några beslut fanns det i och för sig misstanke om flera brott, t.ex. både misshandel och olaga hot. De misstänkta brotten hade dock begåtts vid ett och samma tillfälle.

Beslut att inte bevilja kontaktförbud

Av i princip samtliga beslut att inte bevilja kontaktförbud framgick anledningen till det. De vanligaste motiveringarna var att det inte fanns någon misstanke om brott och att personen inte tidigare dömts för brott mot skyddspersonen eller närstående. I några fall angavs att det i och för sig fanns brottsmisstankar men att de endast avsåg enstaka händelser.

I några beslut anfördes att förbudspersonen hade respekterat tidigare beslut om kontaktförbud eller att parterna inte hade haft kontakt på länge eller endast vid enstaka tillfällen.

I relativt många beslut hänvisades till den misstänkta brottsligheten som sådan. Det fanns exempel på att det angetts att gärningarna inte var av så allvarligt slag att de motiverade att kontaktförbud utfärdades. I några fall anfördes att de kontakter som förekommit mellan parterna inte var av den karaktären att det kunde anses finnas risk för förföljelser eller trakasserier. I ett beslut konstaterades att händelserna som låg till grund för ansökan om kontaktförbud inte var av sådan omfattning att det fanns tillräckliga skäl för kontaktförbud.

Upphävda kontaktförbud

Av samtliga beslut framgick anledningen till att kontaktförbudet hade upphävts. I huvuddelen av ärendena hade angetts att sökanden inte längre begärde kontaktförbud. I ett fall konstaterades att skyddspersonen hade kontaktat förbudspersonen.

Vid protokollet 2014-11-26

Maria Ulfsson Klang

Jag har tagit del av protokollet.

Det som framkommit föranleder för närvarande inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida. Jag avser dock att fortsätta granskningen av hur Åklagarmyndigheten motiverar beslut om kontaktförbud genom bl.a. ytterligare en eller flera inspektioner.

Cecilia Renfors